

Udržitelné metody regulácie parazitov u kôz, praktické skúsenosti

Ivana Kodajová
Kozia farma Vlčí Vrch, Horná Súča

Naša farma

CHKO Biele Karpaty

15 ha pasienkov
ekologické poľnohospodárstvo

extenzívna rotačná pastva

88 kôz

Prečo robíme veci inak?

šťastné
zvieratá

ochrana krajiny
a biodiverzity

zdravé potraviny

BEŽNÁ PRAX

pravidelné odčervovanie všetkých zvierat / jar, jeseň

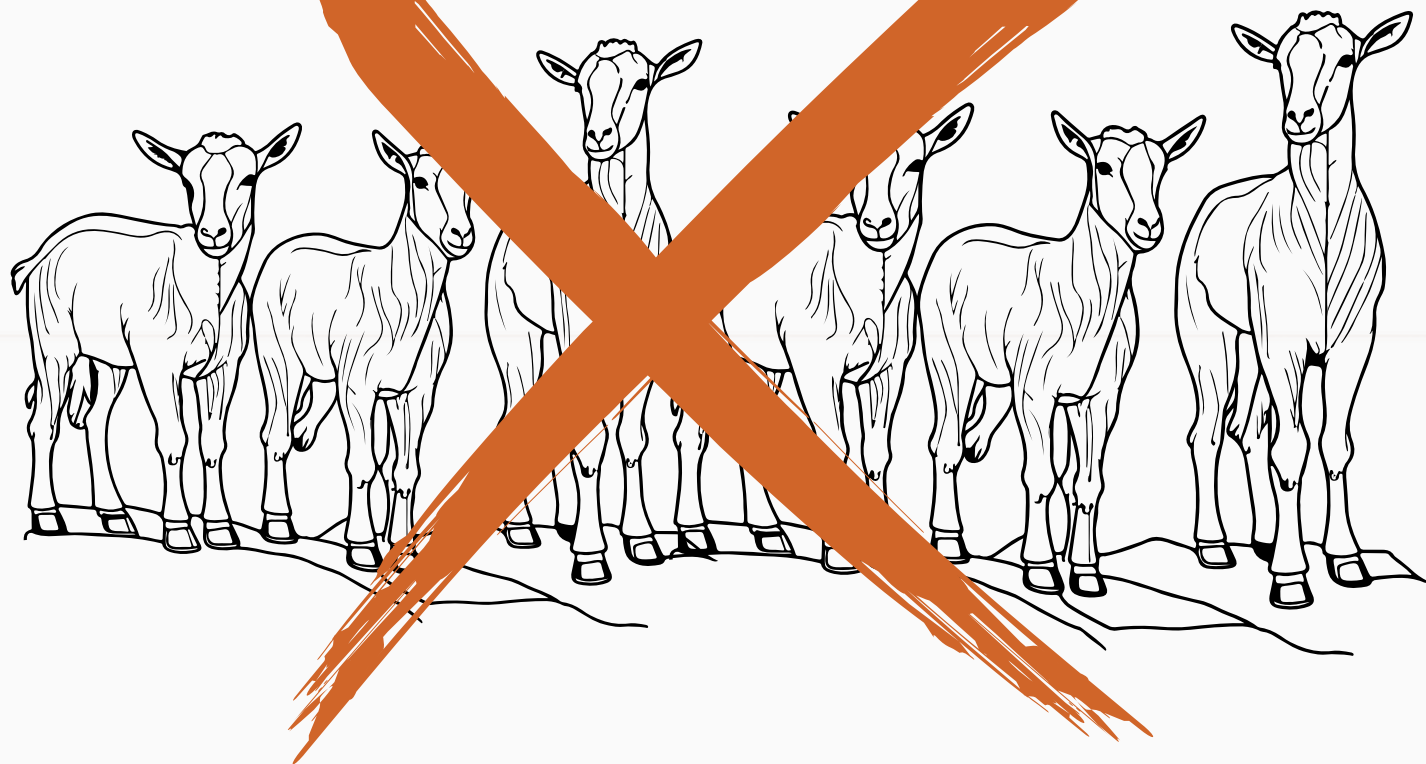
dávkovanie podľa príbalového letáku

Ivermectin

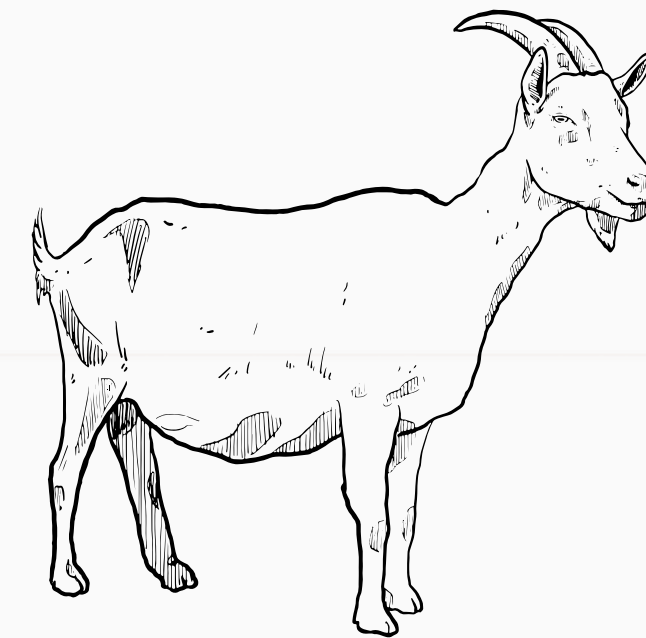
Ako to robiť inak?

individuálny prístup

pravidelné
odčervovanie celého
stáda

selektívne
odčervovanie

Individuálny prístup

poznaj svoje zvierá

a vy ste "gdo"?

obojok s menom

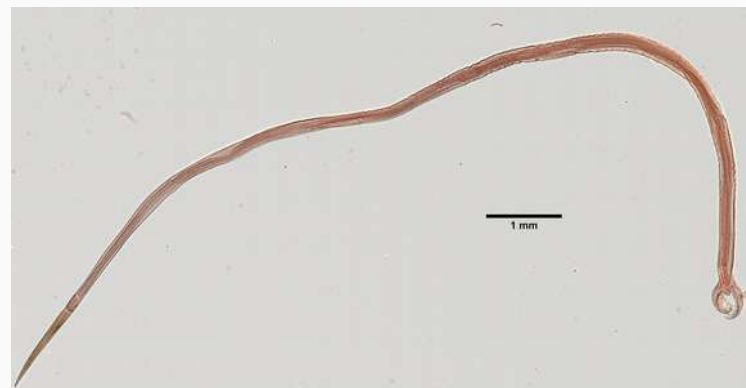

viditeľné číslo

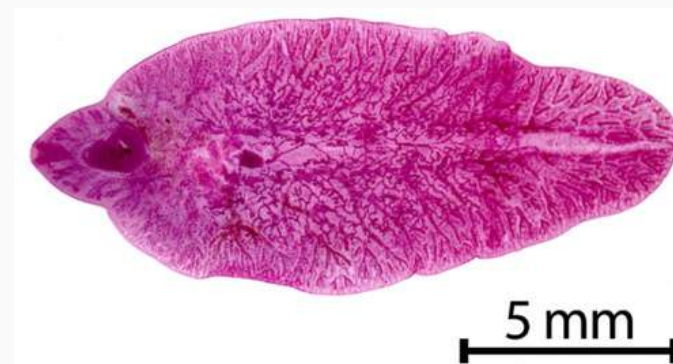
Individuálny prístup

poznaj svojho nepriateľa

ČERVY
WORMS
HELMINTS

HLÍSTICE
ROUND WORMS
NEMATODA

MOTOLICE
FLUKES
TREMATODA

PÁSOMNICE
TAPEWORMS
CESTODA

PRVOKY
SINGLE-CELL
PROTOZOA

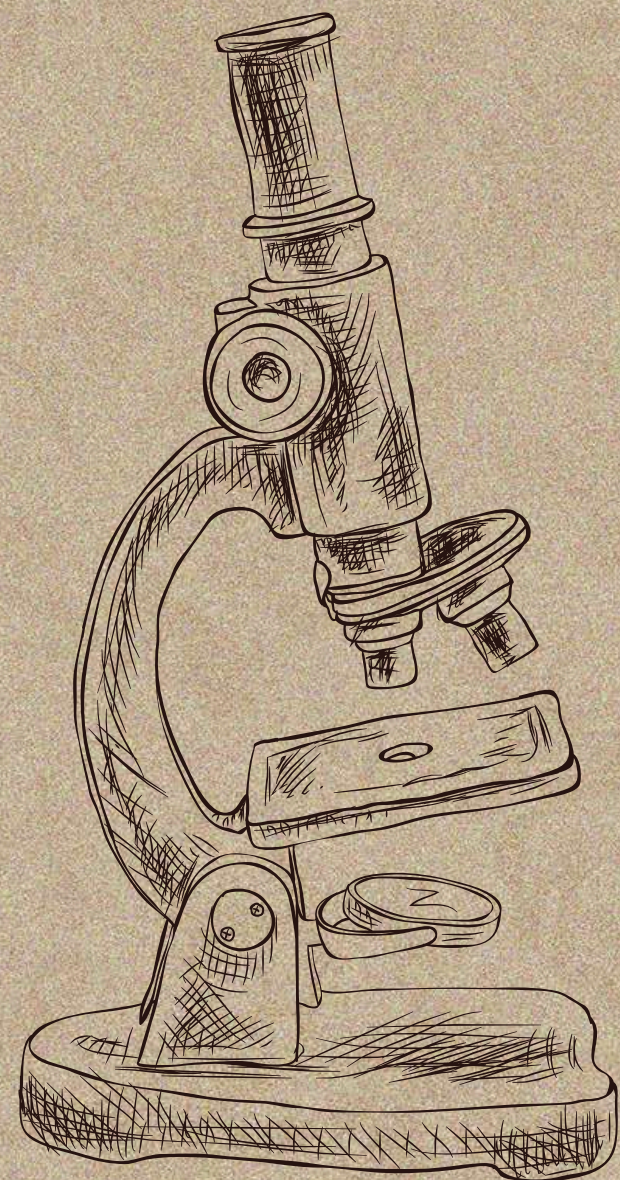
KOKCÍDIE
COCCIDIA
COCCIDEA

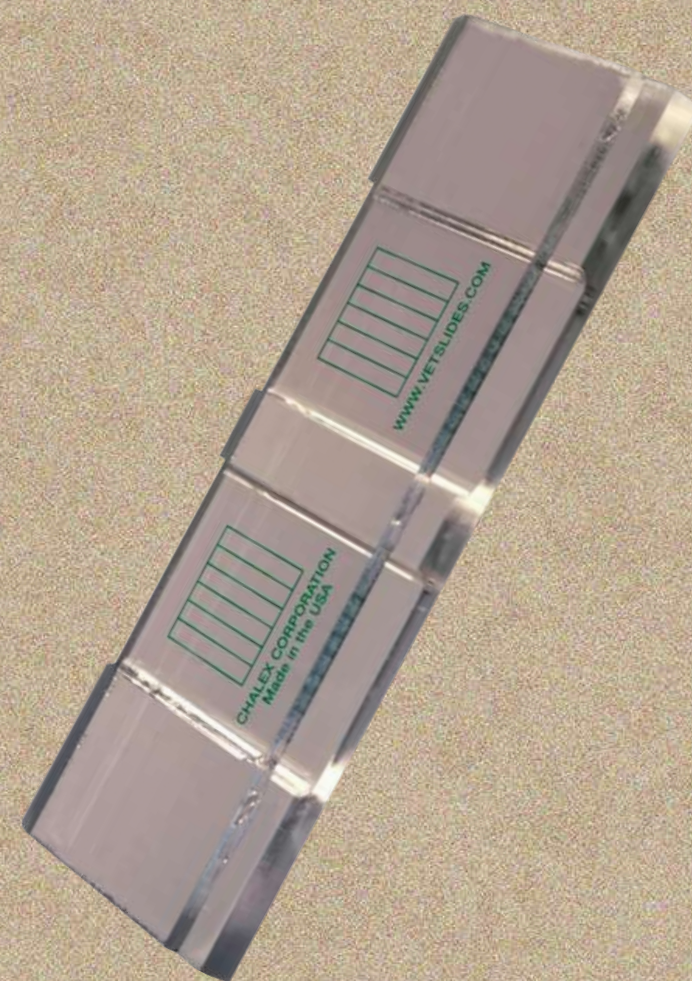
Vnútorňá kontrola

prítomnosť parazitov v truse - rôzne metódy hodnotenia

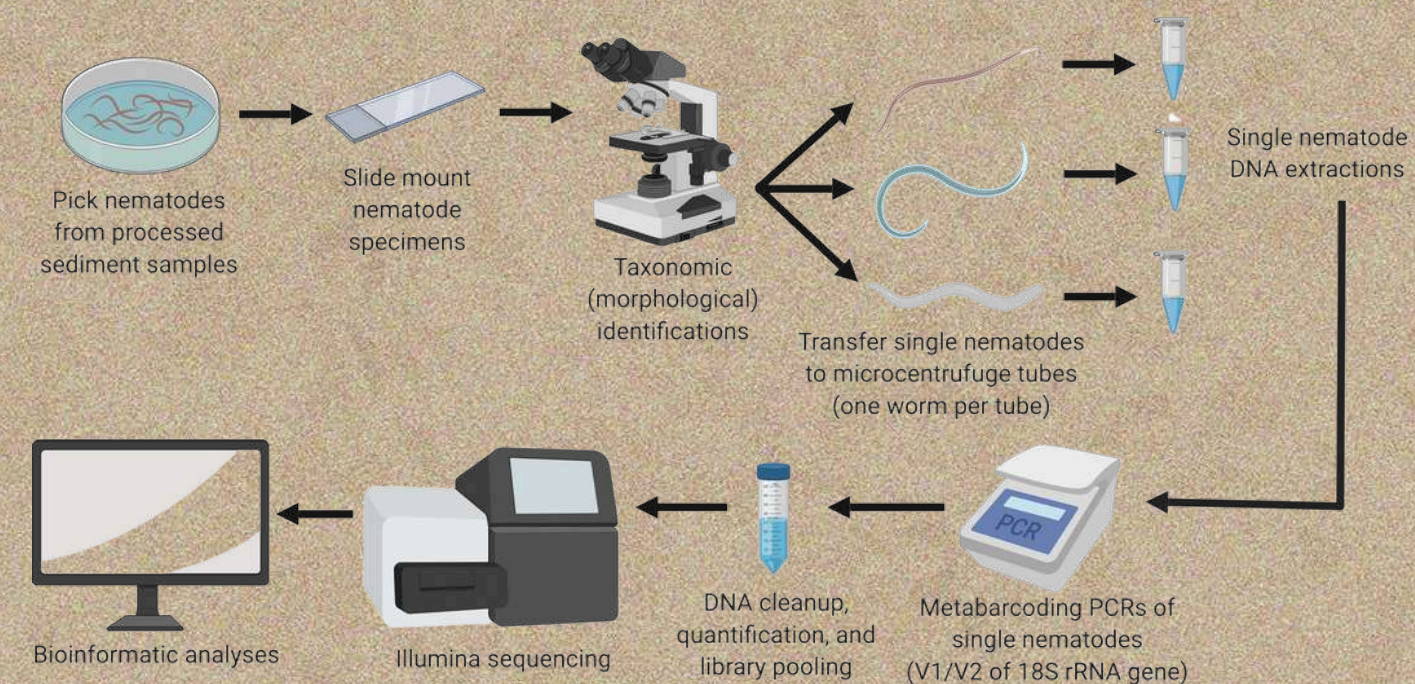
A) KVALITATÍVNA

B) KVANTITATÍVNA

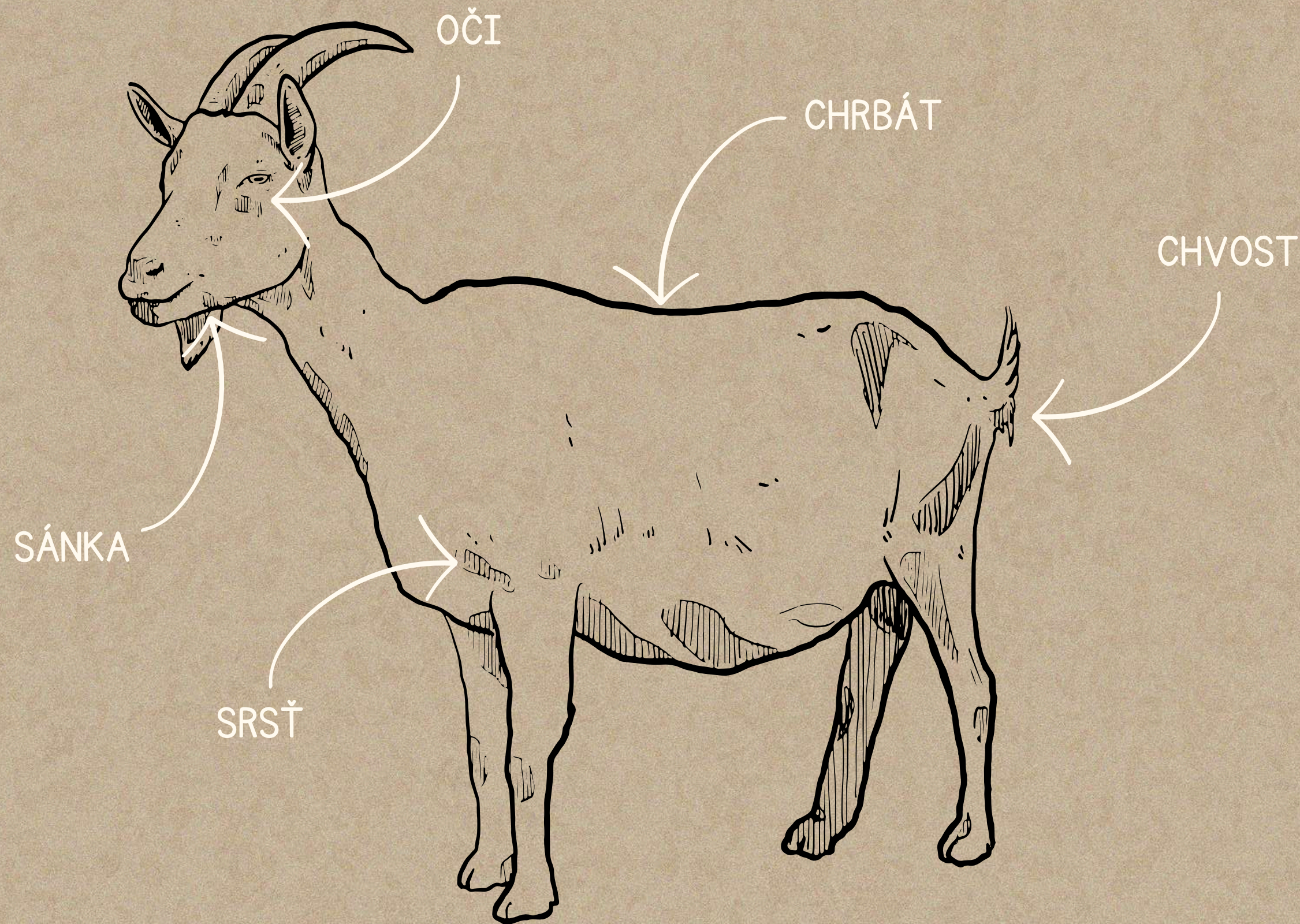
C) MOLEKULÁRNA

Vonkajšia kontrola

vonkajšie prejavy parazitov na tele zvierat'a

OČI / anémia

CHR BÁT / kondícia

CHVOST / hnačka

SÁNKA / opuch

SRSTĚ / celkový vzhľad

1 OČI

FAMACHA®

stupeň začervenenia a anémie

vlasovka slezová
(*Haemonchus contortus*)
anémia je hlavný príznak

odčervenie:

stupeň 1, 2 nikdy
stupeň 3 podľa ostatných okolností
stupeň 4, 5 VŽDY

1		OPTIMAL - (NO DOSE)
2		ACCEPTABLE - (NO DOSE)
3		BORDERLINE - DOSE?
4		DANGEROUS - DOSE!
5		FATAL - DOSE!!!

2 CHR BÁT

1 veľmi chudá

2 chudá

3 optimum

4 tučná

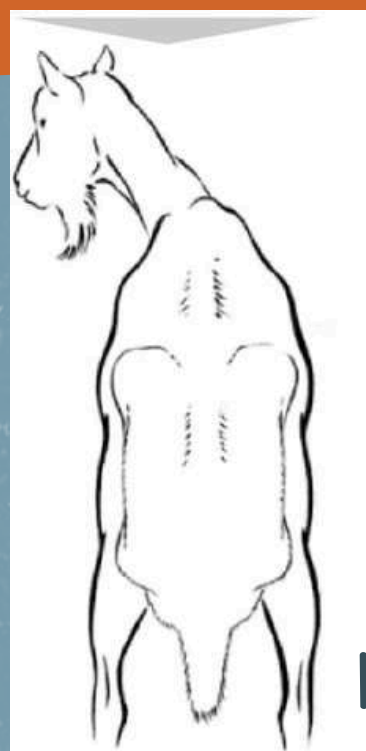
5 obézna

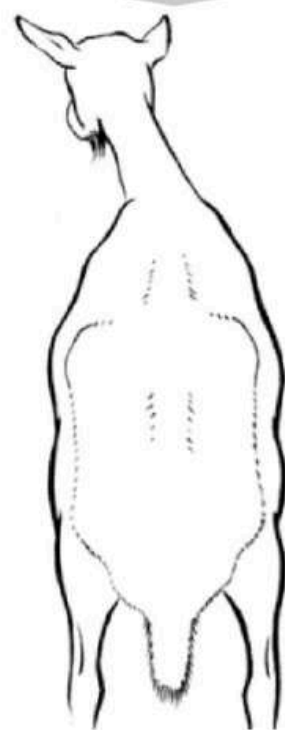
skóre 1 a 2
nutný zásah

háďatka
Teladorsagia,
Trichostrongylus

1

3

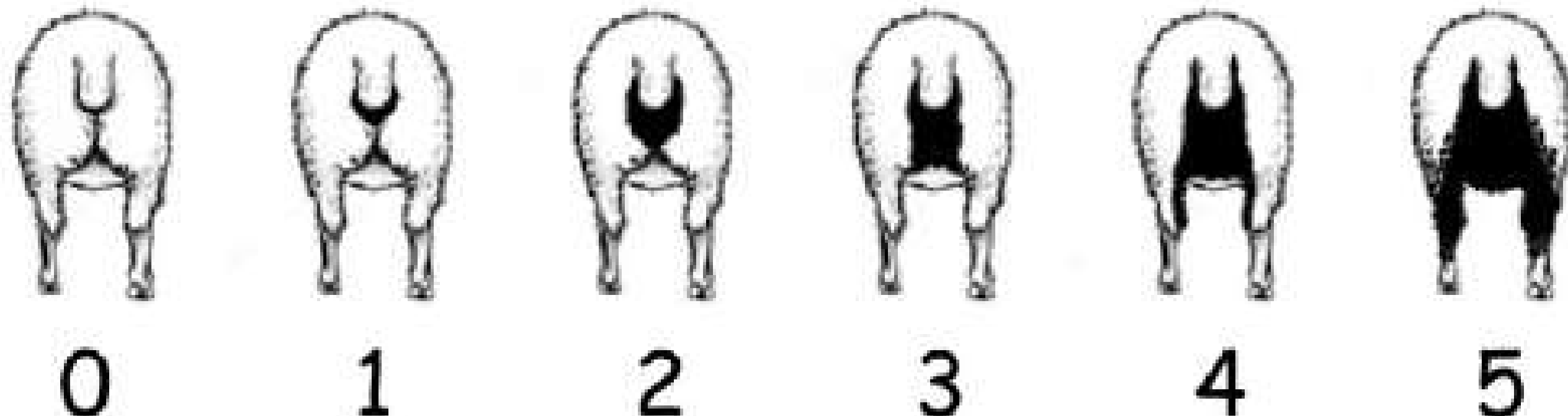
5

3 CHVOST

skóre 3 - rozhodujem sa podľa
ďalších parametrov

skóre 4 a 5 - nutný zásah

0 žiadna hnačka

1, 2 mierne znečistená srst' okolo
konečička a na chvoste

3 výrazné znečistenie v oblasti
konečníka a chvosta

4 výrazné znečistenie už aj na
končatinách

5 vodnatá hnačka až po kopýtko

háďatka
(Teladorsagia,
Trichostrongylus)
kokcidióza (Eimeria)

...

4 ČELUŠŤ

opuch medzisánčia "Bottle jaw"

➔ príznak masívneho začervenenia a
ťažkej anémie

vlasovka slezová
(*Haemonchus contortus*)
motolica
(*Fasciola hepatica*)

odčervenie - VŽDY

5 SRSTĚ

1, 2, 3
2 je priemer

Ak sú všetky faktory “ani, ani”, tak koho odčervit’?

mladé zvieratá do 1 roka

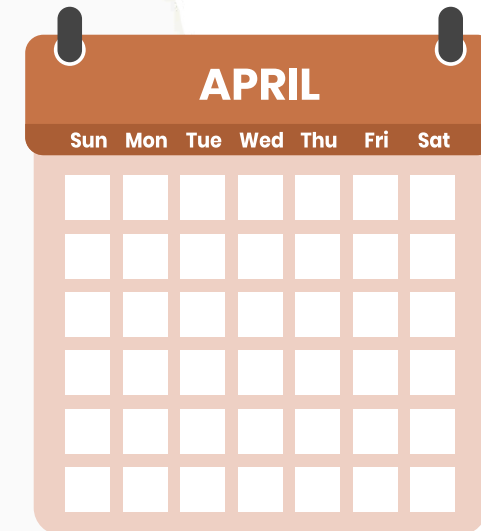
prvôstky s viac ako 1 kozľaťom

kozy nad 3r. s 3 a viac kozľaťami

samice okolo pôrodov
(2T pred a 8T po)

prémiové dojnice

teplá vlhká jar – všetky “na hrane” áno

Anthelmintiká

proti hlísticiam GIT a pľúcnivkám

povolené
úškvbl

SKUPINA 1 BENZAMIDAZOLY

účinná látka albendazol

ALBENDA VET 19 mg/ml

ALDIFAL 25 mg/ml

ALPHALBEN 100 mg/ml

VERMITAN 100 mg/ml

účinná látka fenbedazol

FENBION 25 mg/g

HELMIGAL 50 mg/ml

SKUPINA 2 MAKROCYKLICKÉ LAKTONY

účinná látka ivermectin

GALMEKTIN 10 mg/ml

IVOMEK 1% injekčný

NOROMEKTIN 10 mg/ml

BIOMEKTIN 10 mg/ml

CEVAMEC 1%

účinná látka eprinomectin

EPRINEX MULTI 5 mg/ml

účinná látka doramectin

DECTOMAX 10 mg/ml

účinná látka moxidectin

SKUPINA 3 OSTATNÉ

účinná látka levamisol

účinná látka klosantel

CLOSAMECTIN 5 mg/ml

SANTIOLA 50 mg/ml

účinná látka monepantel

ZOLVIX 25 mg/ml

Anthelmintiká

proti hlísticiam GIT a pľúcnikám

povolené
úšKVBL

povolené
pre mlieko*

SKUPINA 1 BENZAMIDAZOLY

účinná látka albendazol
ALBENDA VET 19 mg/ml

účinná látka fenbedazol
FENBION 25 mg/g
HELMIGAL 50 mg/ml

SKUPINA 2 MAKROCYKLICKÉ LAKTONY

účinná látka ivermectin

účinná látka eprinomectin
EPRINEX MULTI 5 mg/ml
účinná látka doramectin

účinná látka moxidectin

SKUPINA 3 OSTATNÉ

účinná látka levamisol

účinná látka klosantel

účinná látka monepantel

* pre zvieratá, ktorých mlieko je určené na ľudskú spotrebu

Anthelmintiká

proti hlísticiam GIT a pľúcnivkám

povolené
úšKVBL

povolené
pre mlieko*

ochr. lehota
do 48 hod.

SKUPINA 1 BENZAMIDAZOLY

účinná látka albendazol

účinná látka fenbedazol

HELMIGAL 50 mg/ml

SKUPINA 2 MAKROCYKLICKÉ LAKTONY

účinná látka ivermectin

účinná látka eprinomectin
EPRINEX MULTI 5 mg/ml

účinná látka doramectin

účinná látka moxidectin

SKUPINA 3 OSTATNÉ

účinná látka levamisol

účinná látka klosantel

účinná látka monepantel

* pre zvieratá, ktorých mlieko je určené na ľudskú spotrebu

Dávkovanie pre kozy

proti hlísticiam GIT a pľúcnikám

HELMIGAL 50 mg/ml

podľa výrobcu:

7,5 mg - 10 mg / kg ž. hm. = 7,5 - 10 ml / 50 kg

iné dávkovanie:

10 mg / kg ž. hm. = 10 ml / 50 kg*

10+10 mg / kg ž. hm. = 10+10 ml / 50 kg, po 24 hod.**

10+10 mg / kg ž. hm. = 10+10 ml / 50 kg, po 12-24 hod.***

ALBENDAVET 19 mg/ml

podľa výrobcu:

5,0 - 7,5 mg / kg ž. hm. = 12,5 - 20 ml / 50 kg

iné dávkovanie:

20 mg / kg ž. hm. = 53 ml / 50 kg*

7,5+7,5 mg / kg ž. hm. = 20+20 ml / 50 kg ž. hm.**

10+10 mg / kg ž. hm. = 26+26 ml / 50 kg, po 12-24 hod.***

EPRINEX MULTI 5 mg/ml

podľa výrobcu:

1,0 mg na 1 kg ž. hm. = 10 ml / 50 kg ž. hm.

iné dávkovanie:

1,0 mg / kg ž. hm. = 10 ml / 50 kg ž. hm.**

2,0 mg / kg ž. hm. = 20 ml / 50 kg***

*Ray Kaplan, DVM, PhD, University of Georgia and Michael Pesato, Mississippi State University, 2024

** Smith, M. C., Sherman, D. M. Goat Medicine. Spojené kráľovstvo: Wiley, 2022

*** Hoste, Hervé et al. Control of Endoparasitic Nematode Infections in Goats, Veterinary Clinics: Food Animal Practice, Volume 27, Issue 1, 163 - 173, 2011

Správna aplikácia

malé dávky ZA JAZYK
hlava v prirodzenom uhle
liečivo potrebujeme dostať do bachora
(rumen), aby zostalo v tráviacom systéme,
čo najdlhšie

ak sa dostane rovno do slezu (abomasum),
je z tela rýchlo vylúčené

Starostlivosť "po odčervení"

pri silných parazitózach

zvýšená úroveň výživy:

Bielkoviny

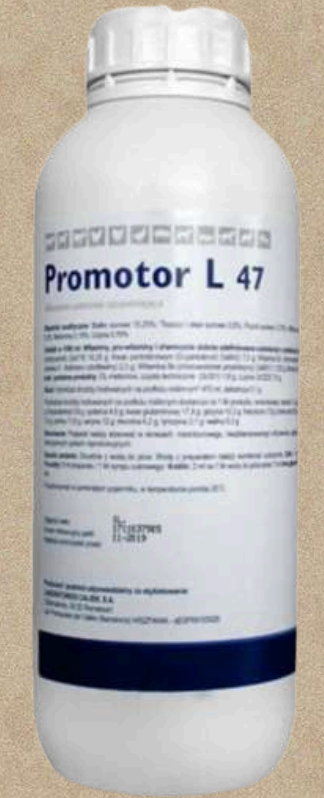
B-vitamíny, tiamín

Doplnenie železa

Doplnenie vitamínov a minerálov
(vápnik, selén, vit. A, D, E)

elektrolyty

lieky na hnačku

Prevencia

dobrý výživový stav
bielkoviny, minerály, taníny

pokoj
nepresúvať zvieratá zbytočne medzi skupinami
udržiavať uzavreté stádo
bezstresový odstav

rotačná pastva

adaptácia

Taniny v pasienkových lesoch

(triesloviny)

vřba

breza

dub

Taníny - ako kŕmne doplnky

(triesloviny)

výlisky z (červeného)
hrozna

dubová kôra

Farmatan
kôra z gaššana jedlého

Ostatné kŕmne doplnky

proti parazitom

cesnak

zázvor

tekvicové jadierka

Bielkoviny

APRÍL – SEPTEMBER

pastva

+

krmná zmes v BIO kvalite
500 g / deň

OKTÓBER – NOVEMBER

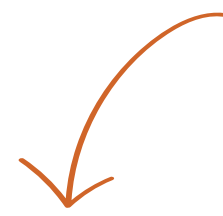
lúčne seno

+

krmná zmes v BIO kvalite
250 g / deň

zasušovanie

DECEMBER – MAREC

zvýšená potreba bielkovín
50 dní pred pôrodom

lucernové seno

lúčne seno

+

zmes

Minerály

pre dobrú kondíciu a proti parazitom

makro:

vápnik, fosfor, chlorid sodný,
draslík, síra, horčík

mikro:

selén
med'
zinok
mangán
kobalt
jód

POUŽÍVAME:

minerálne lizy
(horčík, **med'**, mangán, zinok, jód, kobalt, selén)

a

obohatenú krmnú zmes

(selén, **med'**, zinok, mangán, kobalt, jód)

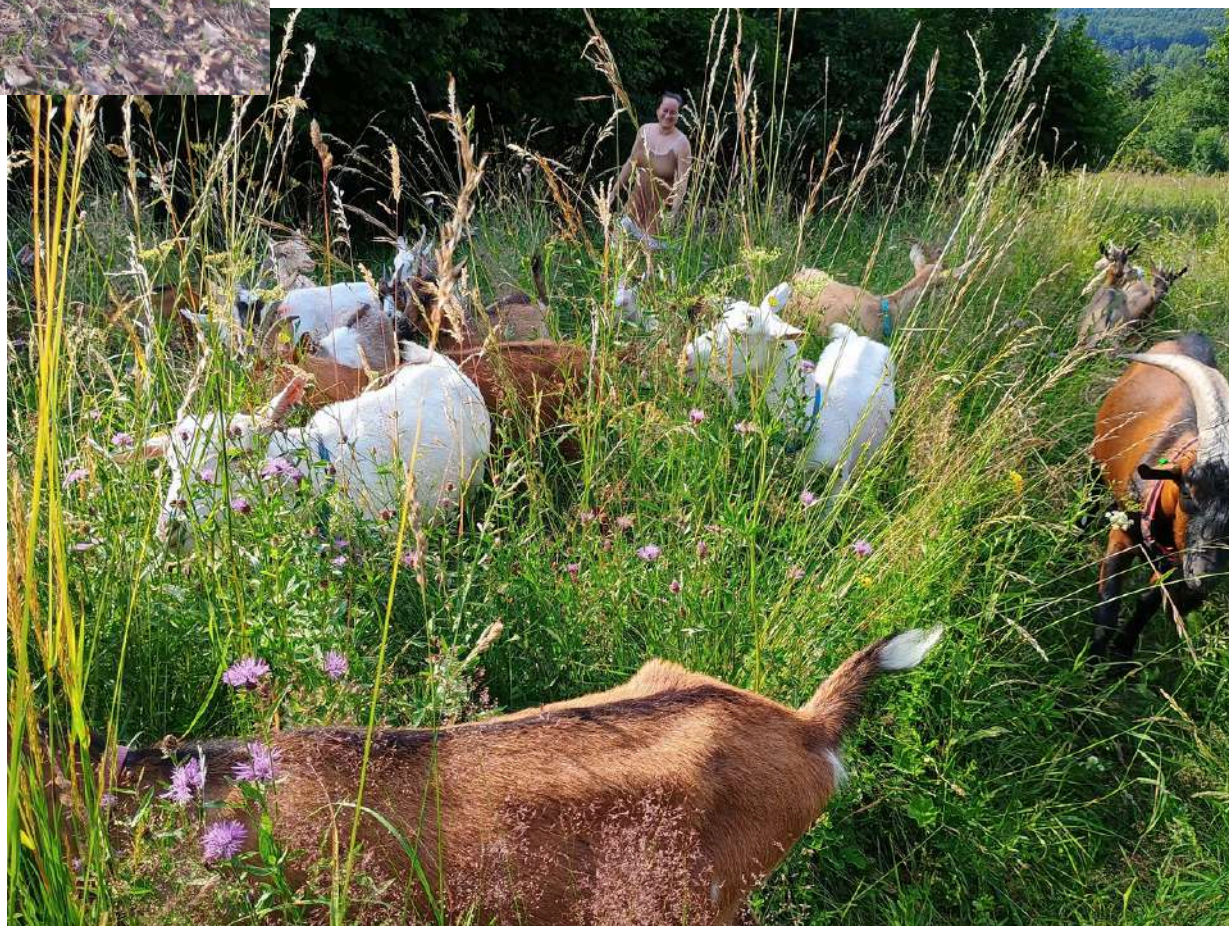
Naše pasienky

15 ha pasienkov spolu
7 ha stromy a kry
2 ha krovito-bylinné spoločenstvá
6 ha bylinné porasty (LPIS)

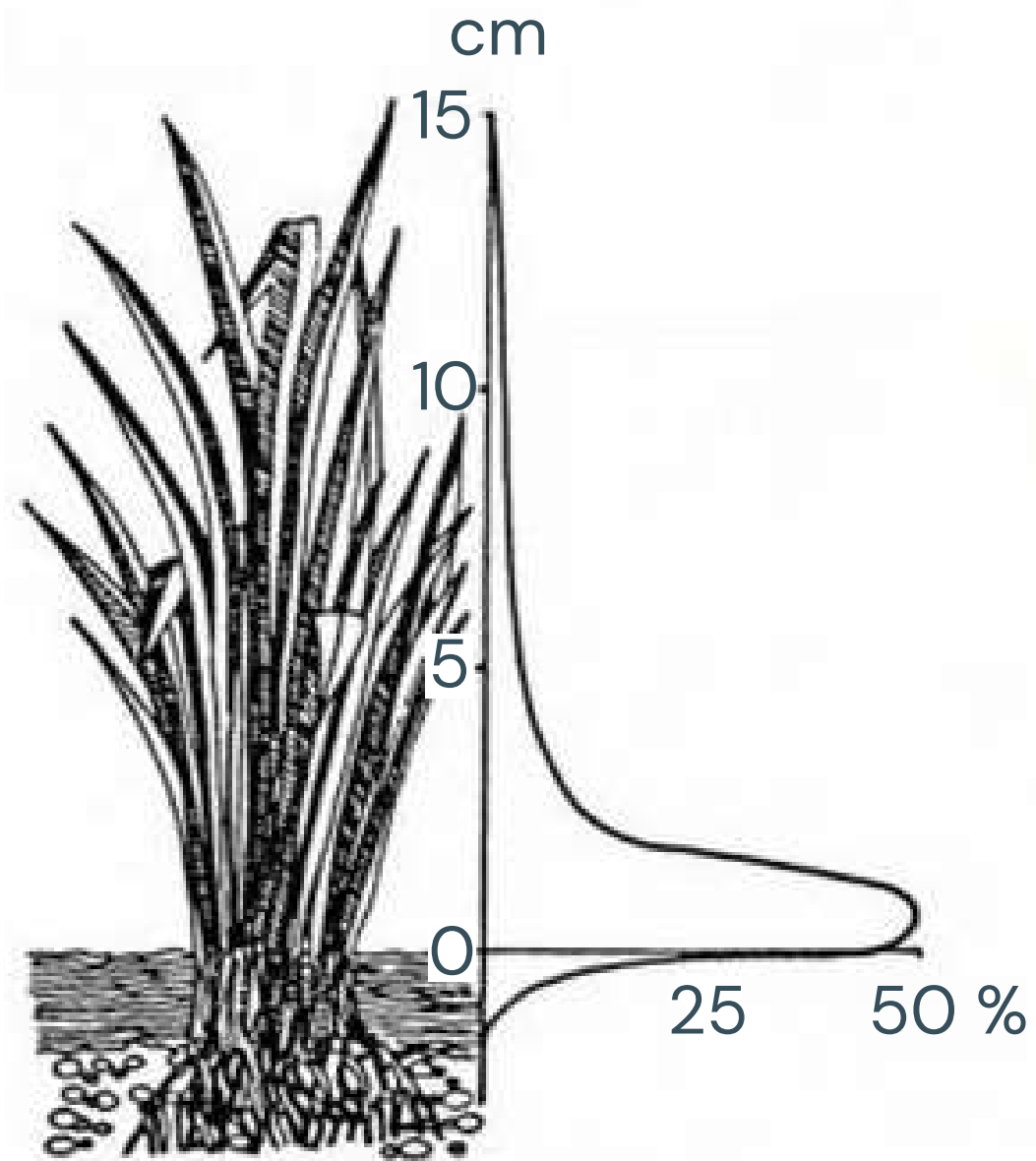
88 kôz
zaťaženie 0,9 DJ/ha
(5,9 ks/ha)

Výška porastu

vo výške do 5 cm sa nachádza 50 % infekčných lारीev
nad 10 cm je ich minimum

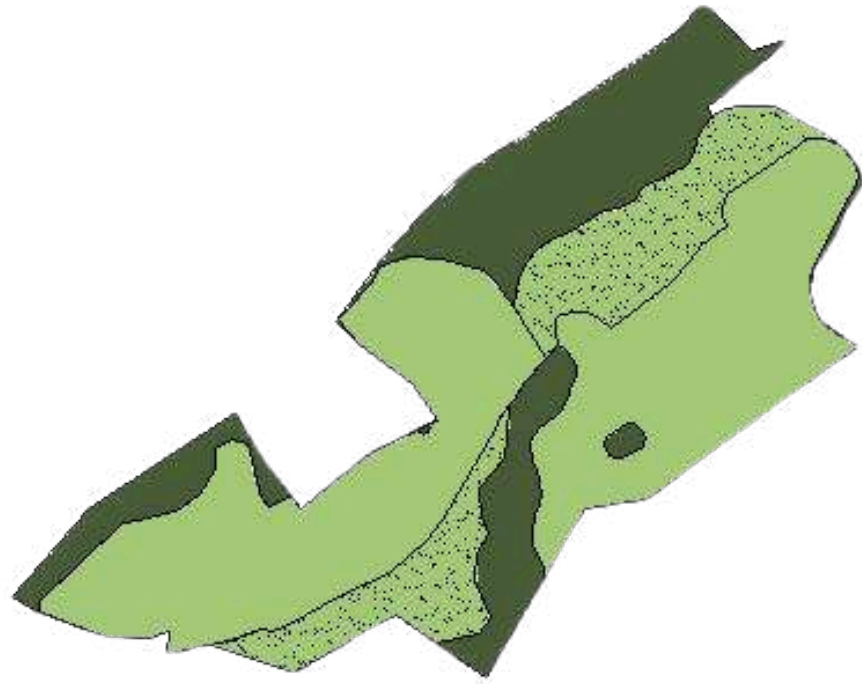
kozy = ohrýzače (browsers)

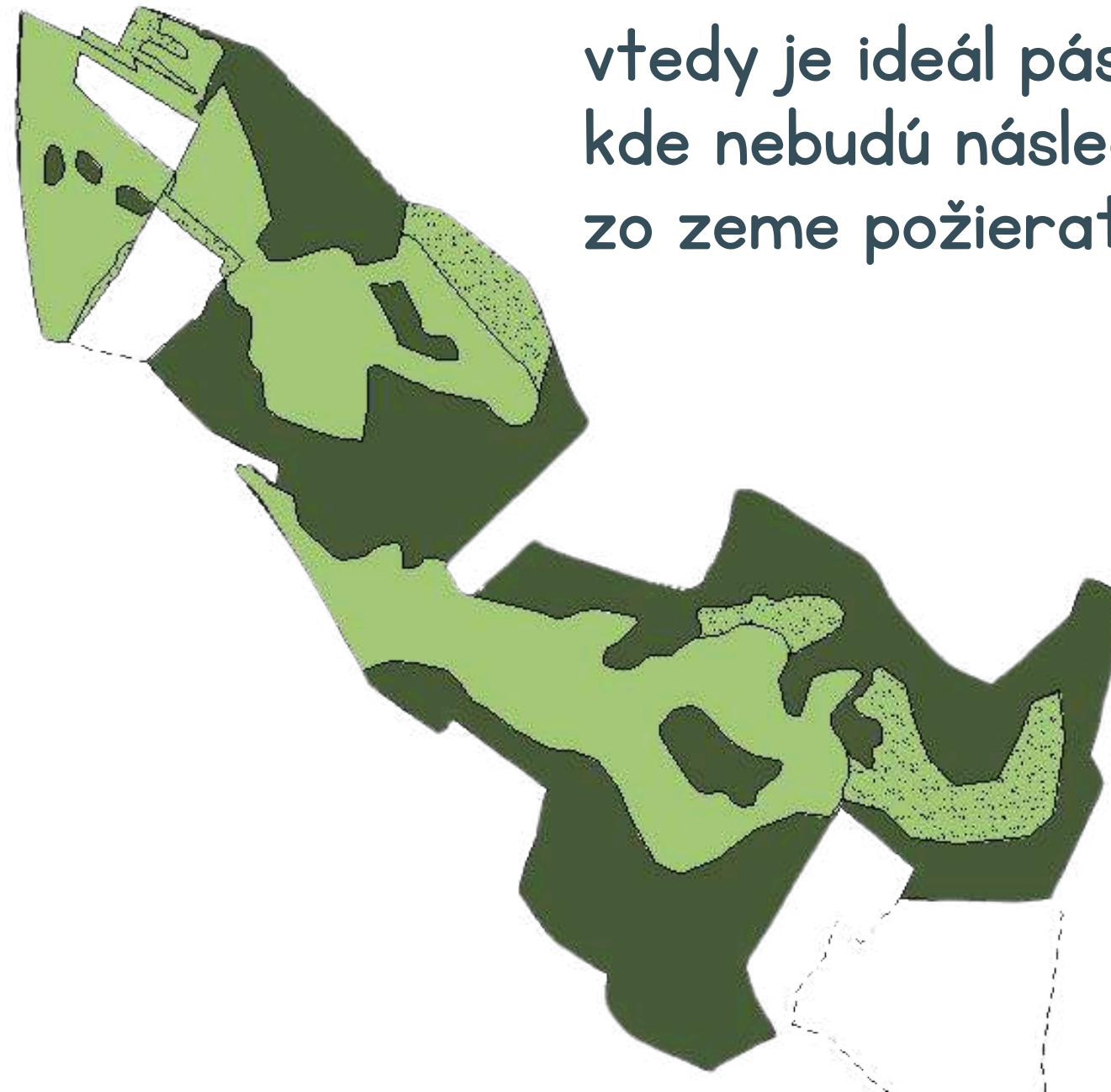
ovce = spásače (grazers)

Rotáčná pastva

najviac infekčných lariev produkujú matky
2 týždne pred pôrodom a 8 týždňov po

vtedy je ideál pásť v "lese",
kde nebudú následne kozľatá larvy
zo zeme požierat'

pasenie:

dreviny OKTÓBER - APRÍL

vyššie byliny MÁJ - JÚN

nižšie byliny JÚL - SEPTEMBER

zvieratá môžu byť voči parazitom:

rezistentné

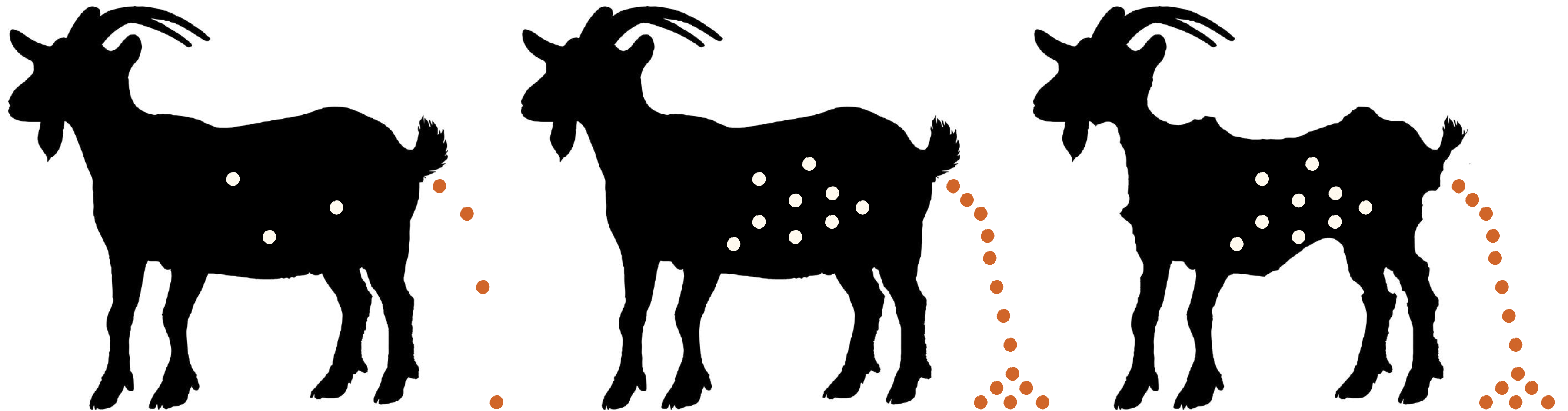
RESISTANT

odolné

RESILIENT

vnímavé

SUSCEPTIBLE

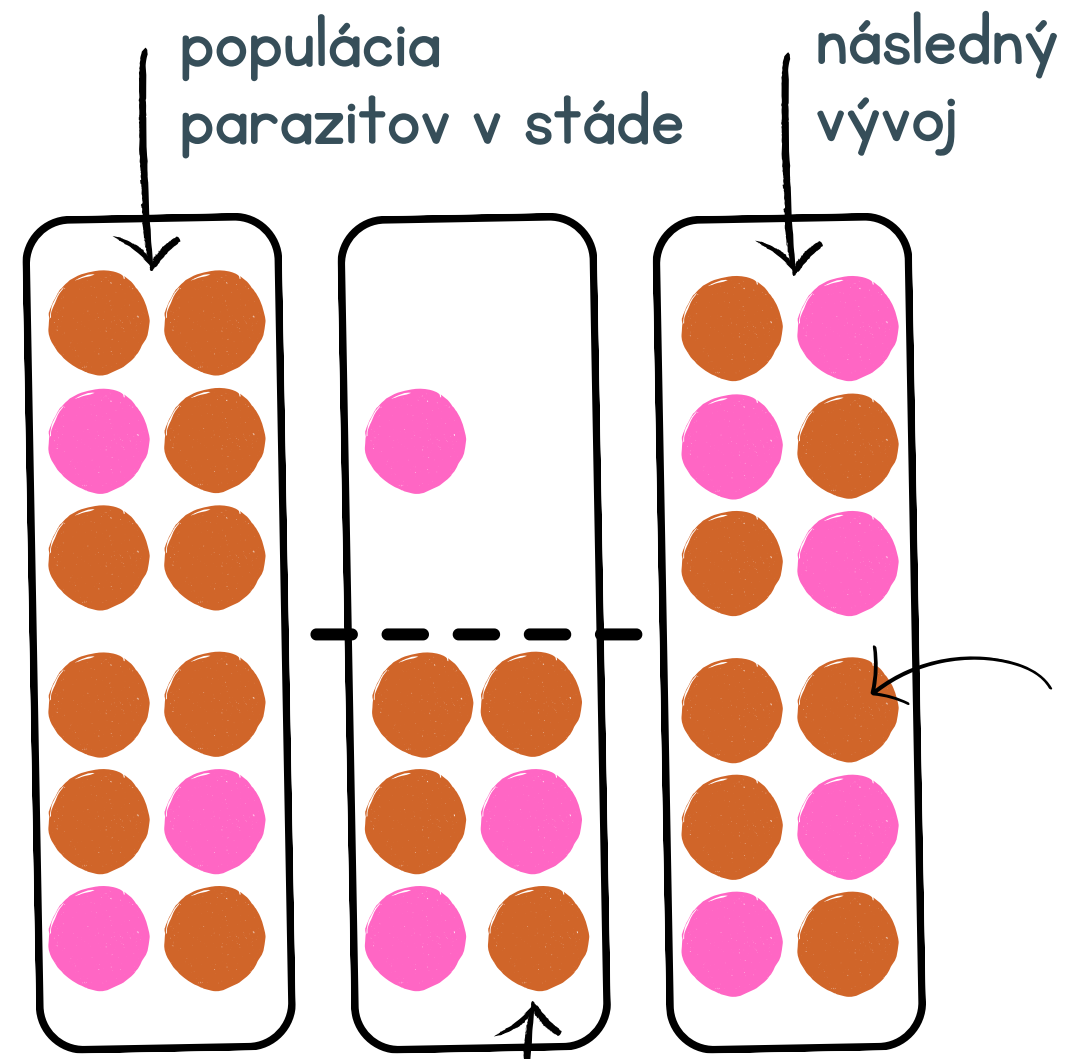
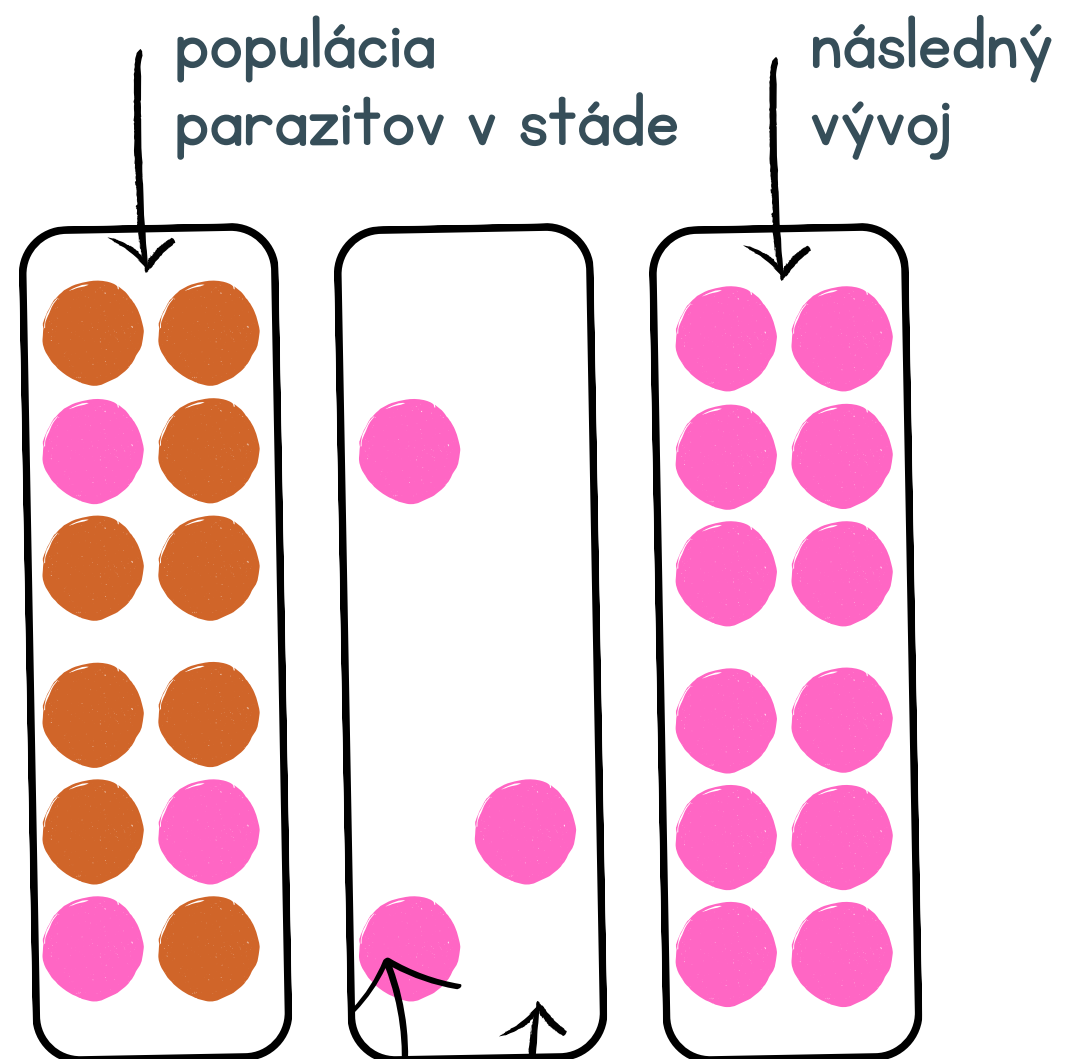
● parazity

● infekčné larvy vylučované do prostredia

Parazitárne refúgium

● rezistentné parazity

● vnímavé parazity

ak odčervíme iba časť stáda, celkovú populáciu parazitov "naried'ujeme" vnímavými jedincami

anthelmentikum neúčinkuje na 100%, vždy zostávajú rezistentné parazity

stav po odčervení celého stáda

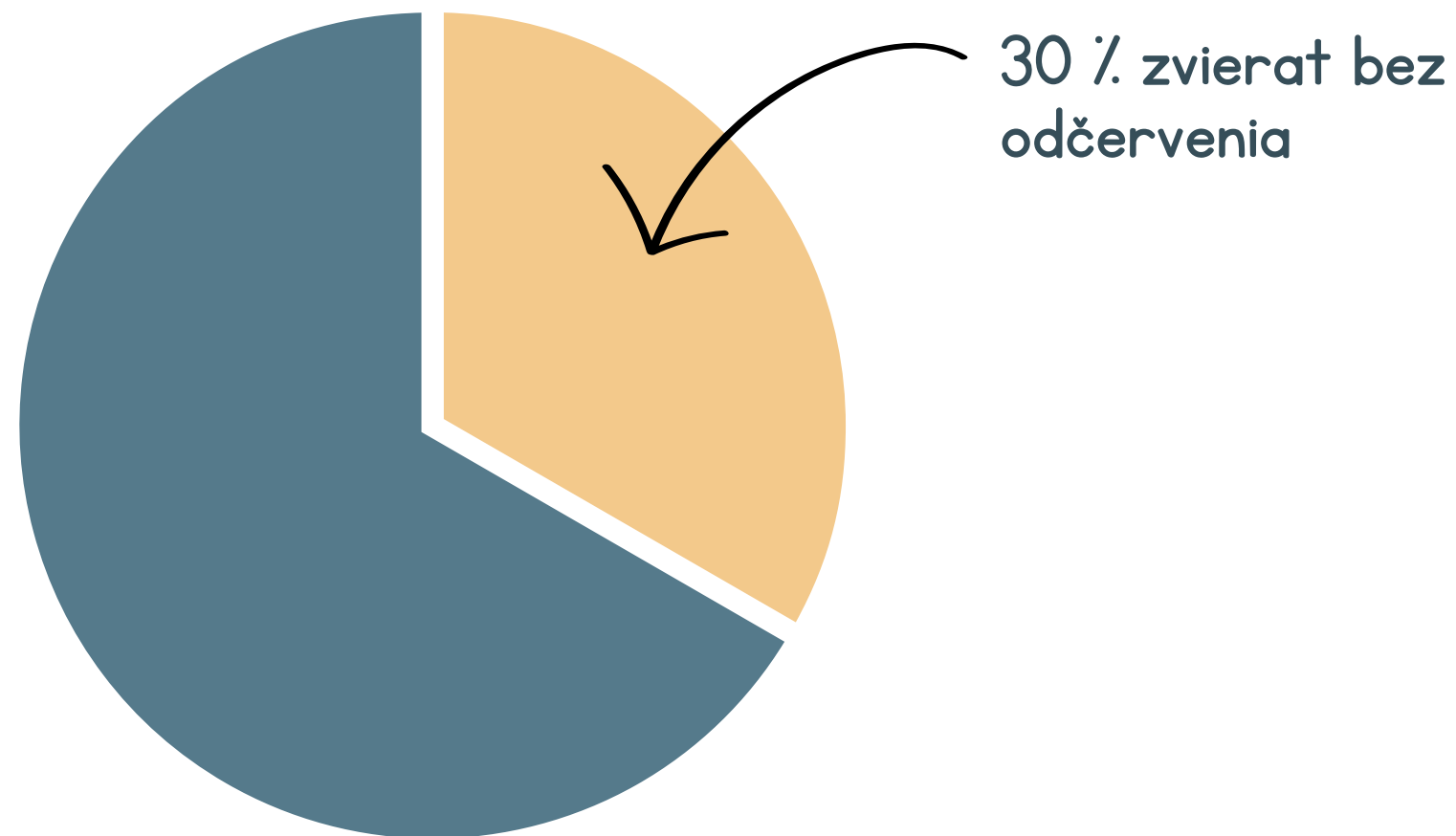
stav po odčervení polovice stáda

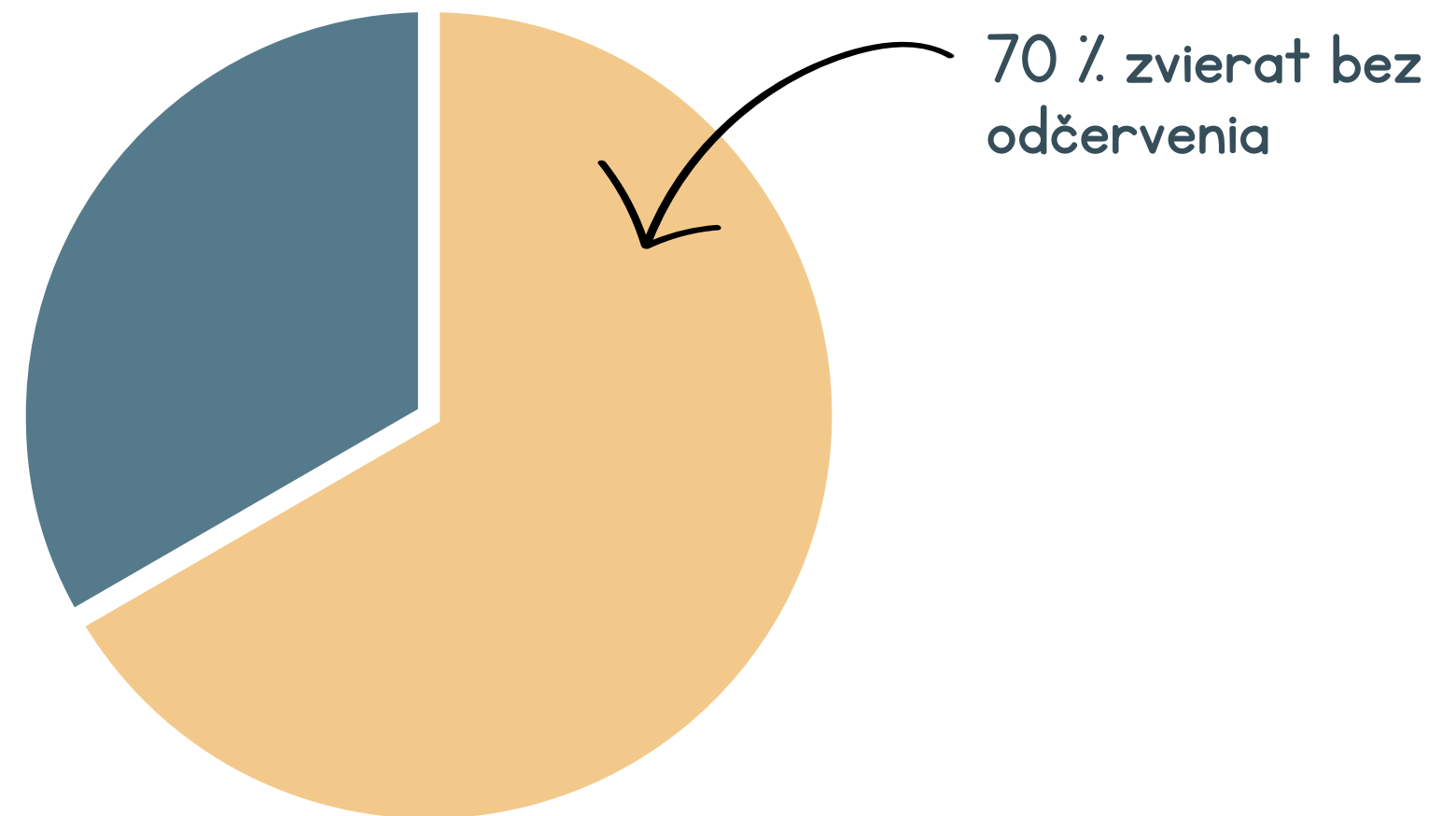
Aké veľké je naše refugium?

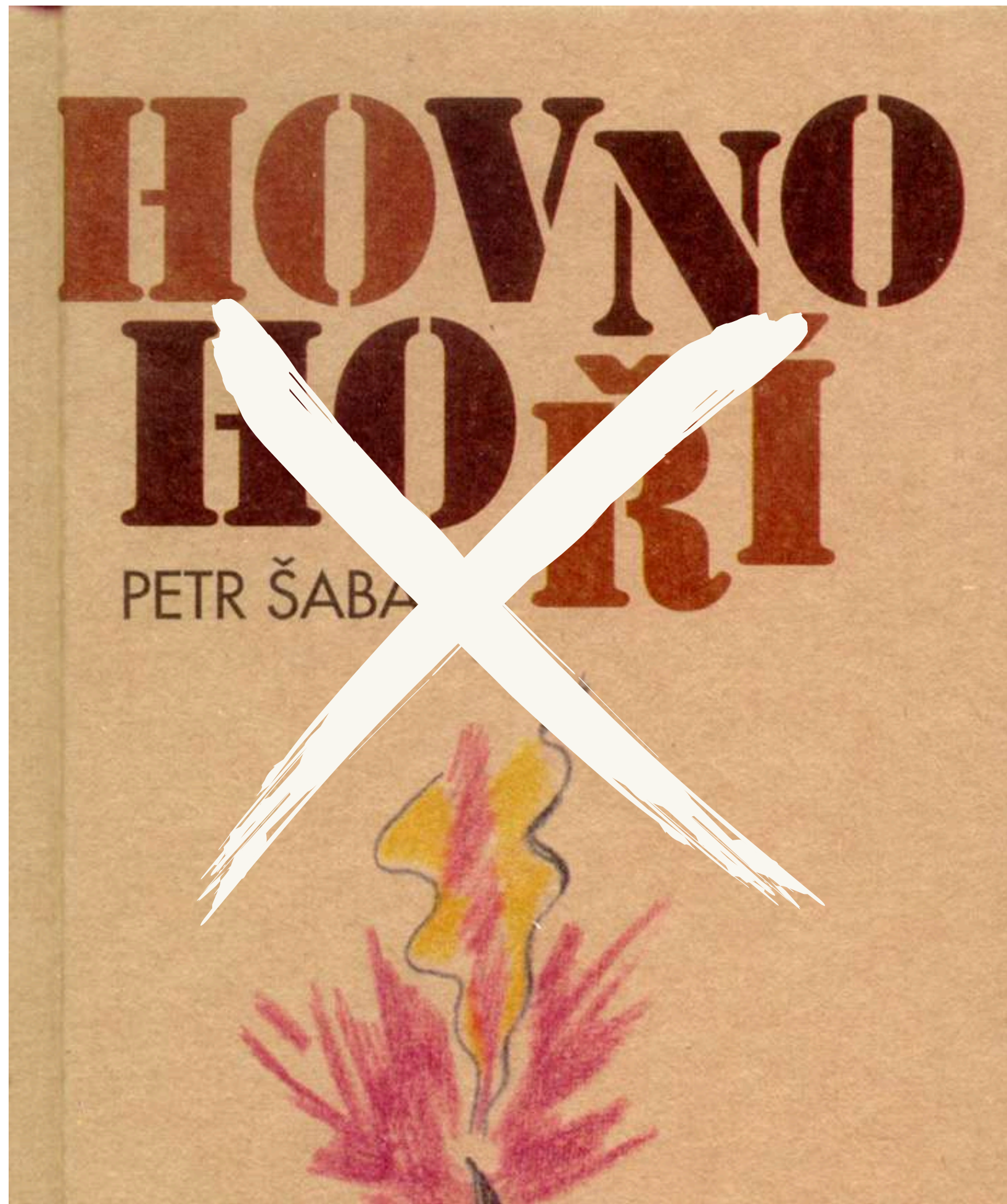
kontrolná koprológia na začiatku novembra
EPG u dospelých kôz - minimálne hodnoty
EPG u kôz do 1 roka - polovica vzoriek s vyššími hodnotami, následne odčervené iba tie s klinickými príznakmi

jar 2024
marec - máj

jeseň 2024
september - november

október 2024

Zhrnutie

Cielene

- iba v čase, keď je to potrebné
- iba konkrétne zvieratá
- prípravkom, ktorý cieľi na konkrétne parazity

Správne

- čo najmenej zvierat
- čo najmenej často
- v čo najvyššej dávke

S mierou

- menšie investície
  - väčšia biodiverzita
  - nízka rezistencia
  - zdravšie potraviny
-

stále sa učíme...

Kozia farma Vlčí Vrch
farmavlcivrch@gmail.com
www.vlcivrch.sk

